

Patak Márta

Asszony az esőben

*Hová befelé –
tétovázón, ahogyan kiállt az esőre
és egyedül
egy elszabadult balkonon.*

Kiki Dimulá: A tétovázó asszony

Ahogy kinézett az ablakokon, odakint mindent olyan homályosan látott, hogy ösztönösen le is vette a szemüvegét, az inge sarkával megtörölgette, hátha bepárasodott, mint amikor a sütő ajtaját kinyitja, és hirtelen megcsapja a kitóduló gőz. Nem segített. Akkor kitárta az ablakot, mélyet szippantott az esőverte utca levegőjéből, melyben por, virágillat, ázott fű- és aszfaltszag vegyült el egymással. Körülnézett, mintha azt remélné, távoli pontként hirtelen felbukkan majd valaki a járda szélén vagy az út közepén, és kilépve a fák, bokrok, meg az eső takarásából, majd megmondja vagy legalább sugallja neki, hogy mitévő legyen. Habozott. Nem tudta eldönteni, kimenjen, vagy ne menjen. Ebben a szakadó esőben odakint minden korlátját vesztette, mintha a határvonalak eltűntek volna a tárgyak körül.

Becsukta az ablakot, körülnézett. Kapaszkodót keresett pillantásával a szobában. Nappalinak használták, mióta a gyerekek elmentek, hiszen már nem volt szükség harmadik szobára, mert ha évente kétszer hazajöttek családosul Amerikából, akár egyszerre, akár külön-külön, mindig a közeli panzióban szálltak meg. A fiúk döntöttek így, bár a két menyé nem is bánta, egymásra tromfolva sorolták kipirult arccal, hogy milyen előnyökkel jár majd nekik, ha nem náluk alszanak, mert semmiképpen sem szeretnék felborítani az otthonuk megszokott rendjét. Aztán az utolsó két évben, amióta az apjuk beteg lett, már csak a két fiú járt haza.

Nem volt felhőtlenül boldog a házasságuk. Két fiúgyerek, ikrek, nyolcvanháromban születtek, aztán, amikor letelt a gyes, óvodába adta őket, és visszament a könyvtárba, de már nem a helytörténetbe, időközben fölvettek a helyére egy fiatal kolleginát, úgyhogy ő a zenei részlegre került. Cseppet sem bánta. Aki oda bejárt, az általában minőséget keresett, és akarva-akaratlan, az ő zenei ízlése is rengeteget csiszolódott közben. Errol Garnerről vagy Miles Davisről például azelőtt sose hallott, de a legkedvesebb olvasója hatására nagy jazzrajongó lett maga is. A könyvtárban lemásolta kazettára a kedvenc darabjait, és sokszor még a fiúkat is Garner *Dreamstreetjére* altatta. Egyszer találkozott is a férfival egy

kávézóban, utána hívta, menjenek együtt koncertre, de ő két nap gondolkodás után azt válaszolta neki, hogy nem tud, mert nincs kire hagyni a gyerekeket. A férje közben rengeteget dolgozott. Kijárt az NDK-ba, vállalati szaktanácsadó-nak, de nem csak elméletben volt jó, értett minden szakmához, ami az építőiparban előfordulhatott. Végzettsége szerint magasépítő mérnök volt, ám ha kellett, a kőművesek mellé is szívesen beállt, segédmunkásnak is akár, de falat rakni vagy burkolni is tudott. A vállalatnál szerették, főnökei, beosztottjai egyaránt. Nagyon jó munkaerő volt, a megyén is respektálták, a rendszerváltás előtt azt is elnézték neki, hogy vezető beosztása ellenére sosem volt párttag, sőt egyetemista korában még KISZ-tag sem, mert mire odakerült, addigra már nem kötelezték a hallgatókat, csak a legbuzgóbbak maradtak bent, akik később aztán a leghangosabb ellenzékiekké váltak. Sokszor csóválta is a fejét, amikor volt évfolyamtársait politikusként viszontlatta. Ő viszont ameddig tudott dolgozni, végig a szakmájában dolgozott, aztán amikor már annyira beteg lett, hogy nem bírta tovább, leszálalékoltatta magát.

Az asszony pillantása a fényképre esett, melyen együtt volt a család. Ők ketten a férjével, a két fiuk feleséggestül, a négy unoka, két fiú, két lány, egyiknél is, másiknál is, kívánni sem lehetett volna szebb családot. Csak hát messze voltak. Skype-on ugyan elég gyakran beszéltek, főleg az apjuk halála után, az utóbbi időkben pedig, amióta tartott ez a bezártság, felváltva hívogatták mindennap, sokszor egyszerre is, konferenciabeszélgetésen. Örült neki, videón legalább látta őket, az unokái is be-beszaladtak, megmutatták, milyen új játékot vagy ruhát kaptak, aztán szaladtak tovább. A fiúk Hogy vagy? kérdésére legtöbbször csak a vállát vonogatta, unta már, hogy mindig ugyanazt kelljen válaszolnia, Hát én csak megvagyok, ahogy szoktam, inkább ti meséljétek, ti hogy vagytok, milyen az élet nálatok?, úgyhogy hosszú ideig nem tudott velük beszélgetni.

Jó fél éve, hogy meghalt a férje. Rákos volt, nem lehetett műteni. Az orvos nem teketóriázott, kerek pereg megmondta neki, egy-két éve van hátra. Mit tehettek, tudomásul vették, aztán egy idő után már nem gondoltak rá, és ha a két év alatt eszükbe jutott is, titkon remélték, hogy az orvos tévedett. Ezer meg egy olyan esetről hallani, hogy az orvosok fél évet jósoltak neki, aztán még ma is él a páciens. Az asszony azzal áltatta magát, hogy a gyógyszerelés majd segít, örült is, hogy nem kell műteni, annyian kigyógyultak, majdcsak kigyógyul belőle ő is. Összeolvasott mindent, beszerzett minden elképzelhető táplálékkiegészítőt, gyógyteát, cseppet, a gyerekek is folyton fölfedeztek valami újat odakint, a férje alig győzte fejben tartani, mikor melyiket szedje, aztán az utolsó időkben mégis olyan erős csontfájdalmak lettek az áttétek miatt, hogy a legvégén már maga is azon imádkozott, hogy minél előbb szabaduljon meg szegény ettől a pokoli kínszenvedéstől. Éjszakákon át nem aludtak, a férje csak jajgatott, ő meg tehetetlenül tördelte a kezét az ágya szélénél, azt sem tudta, hova kapjon, mit csináljon, mivel segítsen rajta, mert hiába rakott rá erősebb tapaszt, az is csak ideig-óráig csillapította a fájdalmát. Miután elvitték, és ő az ügyeletet várta, hogy

kiállítsa a temetéshez meg a halotti bizonyítványhoz szükséges papírokat, föltette folyamatos lejátszásra Erroll Garner *Solitaire*-jét. A zenét jóformán nem is hallotta, hanem időnként érzett ott belül valami rezdülésfélélet, mintha valaki szólna hozzá egy-egy vadul megiramodó futam mögül a szaggatott zongorajátékban.

A hársfa alakját próbálta kivenni a sűrű esőfüggönyön keresztül, de csak a levelek zöld villanását látta időről időre az áthatolhatatlan szürke függönyön keresztül, úgyhogy gondolt egyet, becsukta az ablakot, belebújt a magas szárú, fűzős cipőjébe, és úgy, ahogy volt, házi köntösben kiállt az esőre. A szél is fújt, bár nem annyira, hogy erővel megcsapja, mihelyt kinyitja az ajtót, de ahhoz éppen eléggé, hogy egy-egy lökettel apró szemű permetet sodorjon arcába. A szemüvegén már szinte észre sem vette, azt hitte, ennyire elhomályosítja látását az eső.

Pillanatnyi gondolatvillanásai akaratlanul a férjével közös életük jeleneit idézték. Sokszor megfordult a fejében, akkor kellett volna elválniuk, amikor visszament dolgozni, a jazzrajongó olvasójával talán teljesebb életet élhetett volna. Nem akarta, vagy nem merte meghozni egyedül ezt a döntést, főleg a gyerekei miatt. Aztán idővel már nem bánta. Akárhogyan is, a férje nagyon jó ember, tulajdonképpen semmi hibája nincsen, azonkívül, hogy önféjű. Ha kérdeznék, nem tudna rá semmi rosszat mondani, igaz, sose hallgatott rá, ment mindig a maga feje után. Ha egyszer-egyszer elkeseredett, amiért sivár az életük, azzal vigasztalta magát, mennyivel nehezebb annak, aki magára marad, miután felnőnek a gyerekei. Neki legalább van kihez szólnia, nem egyedül kell este lefeküdnie, reggel fölkelnie. Ha boldogtalanul is, később meg betegen is, de legalább itt van.

Az elmúlt fél év alatt, amióta a férje meghalt, ritkán gondolt a fiatalságukra. A férje hangját hallotta a háta mögül, mintha ott duruzsolna vagy telefonálgatna, mint régen, amikor még egészséges volt. A konyhából nemritkán arra rezzent össze, hogy bentről kiabál, de olyan erősen, hogy sokszor abba is hagyta, amit éppen csinált, és rohant volna a szobába, hogy meggyőződjön róla, tényleg nincs odabent.

Mikor az imént elkezdett esni, éppen zöldborsót fejtett a konyhában. Maga sem értette, minek vett belőle két kilót, mikor egy darabig úgysem jönnek haza a gyerekek, neki egymagának meg egy évre is sok lenne ennyi. Aztán ahogy hirtelen besötétedett, abba is hagyta, és átment a nappaliba. Eszébe jutott, mikor egyszer Lellén elkapta őket egy nyári zápor. Koncerten voltak, a Korál és a V-Moto-Rock játszott, utána jó sokáig söröztek még a barátaikkal, nem akaródzott nekik megválni a társaságtól, aztán amikor fölkerekedtek, és indultak volna vissza gyalog Lelle-felsőre, a Vadvirág kempingbe, ahol megszálltak, útközben leszakadt rájuk az ég. Egész más volt akkor az eső, nem ilyen őszies, szürke, mint ez a mostani májusi zápor. Őrjöngtek hazáig, teli torokból, fals hangon ordították a koncertnótákat, közben ököllel csapkodták maguk előtt az esőt, mintha utat akarnának törni benne, és nevettek, meg azt gondolták, milyen jó, hogy ez nem egy-két órával ezelőtt jött. Még éppen hogy egyetemisták voltak. Így visszagondolva, mintha nem is ő lett volna, aki ott üvöltött leendő férje mellett, miközben

a régi hetes mentén hazafelé tartottak a kempingbe. Aztán mire átért a konyhából a nappaliba, ahogy jött, úgy el is mosta az eső az emléket.

Ha nem figyelt oda a gondolataira, folyton az járt az eszében, hogy milyen gyorsan elrepültek az évek. Jött egyik nap a másik után, tegnap még január volt, mára meg május lett hirtelen. Észrevétlenül felnőttek az ikrek, az unokák is hamarosan iskolába mennek. Örülni persze örült nekik, de mégis olyan megfoghatatlan volt, ha mélyebben belegondolt, nem tudott mit kezdeni az érzéssel, hogy már négy unokája van. Magában szinte tagoltan el kellett néhányszor ismételnie, hogy igen, ez én vagyok, itt maradtam egyedül, hatvankét évesen, tavaly nyugdíjba mentem, a két fiamnál van négy unokám, akiket jószerivel nem is ismerek.

Ahogy ott állt az asszony az esőben a balkonon, fel-felvillanó emlékei úgy suhantak el mellette, mintha nem is az ő fejében keltek volna életre arra a röpké pillanatra, hanem valaki a tizedikről hullajtotta volna el őket véletlenül, mint egy régi fekete-fehér fényképet, és épp az ő erkélyének kövére estek volna. Nem is időzött el mellettük, kivétel nélkül mindet idegennek érezte volna, még azoknál is sokkal idegenebbnek, amelyeket más családok életéből őrzött egyre ritkuló olvasmányélményeiből.

Már régen szerették volna felújítani ezt a balkont, lekövezni rendesen, mert még mindig az eredeti, megkopott vörös-fehér metlachi-lapokon jártak, ha kiléptek arra az alig két négyzetméternyi területre, ahonnan jó messzire elláttak, hiszen onnan a kilencedik emeletről még a szemben lévő házak sem takarták a kilátást, mert köztük volt a széles utca. Mindig csak halogatták a felújítást, hol ezért, hol azért maradt el, aztán közben a férje beteg lett, és azóta is úgy maradt. Valahányszor ránézett, óhatatlanul a férje jelent meg előtte, ahogy néz ki az ablakon, vagy kinyitja az ajtót, és dörmögve megjegyzi, majd a nyáron ezt a követ is ki kell már végre cserélni. Szinte szavajárásává lett. Ő bólogatott, egy idő után már meg sem jegyezte, hogy a cipésznek is lyukas a cipője, most pedig már biztosan tudta, ha rajta múlik, sose lesz kicserélve.

Általában nyugati szél fúj, most is onnan, a hegyek felől vert be az eső a balkonra, úgy-ahogy, csak fölülről védte a felső szomszédok erkélye. Az asszony körülnézett. Valószínűtlenül összefolyt előtte minden abban az állandósuló szürkeségben, mintha egy elszabadult csónakban vergődne a viharos tengeren. Szinte még azt is érezte, ahogy dobálják a hullámok, és ő sodródik egyre beljebb, a nyílt tenger felé.

Most már tényleg semmit sem lát, annyira behomályosodott a szemüvege. Mégsem veszi le, talán hogy minél közelebb érezze magához ezt a mindent egybemosó szürkeséget, mert ha leveszi, akkor minden olyan távolinak tűnik. Jó ez így, ezzel a közvetlen közelséggel. Átnyúl a korlátrácson, tenyerével fölfelé, az eső irányába tartja a kezét, próbálja fölfogni az egyre vadabbul zuhogó esőcseppeket. Szinte fáj neki, ahogy koppannak, mintha géppuskasorozatot eresztenének rá, már-már attól kell tartania, hogy keresztülütik a tenyerét. Maga

elé szegezett tekintettel figyel, ahogy a balkon megadón állja a pergőtüzet, és már tisztában van vele, hogy korlátjának feketén csillogó pereme nem nyújt elég fedezéket neki. Közben továbbra is erővel veri az eső a tenyerét, minden cseppet külön érez, mintha a géppuskasorozat után millió jégcsappal lyuggatnák a tenyere vékony bőrét.

Egy idő után aztán kihajol egészen, megy a keze után, mintha vakon tapogatózva próbálna elérni valamit abban a meghatározhatatlan, távoli pontban, ahol a zápor középpontját sejt, vaksi szeme vezeti a lábát, miközben utat keres magának az esőfüggöny áthatolhatatlan közegében.

Kifejezéstelen tekintettel mered maga elé. Fejéből száműzte már a gondolatokat, át-átcikázó emlékeinek gátat vetett, ha valamelyiknek mégis sikerül áttörnie, nem tartóztatja. Jobbra-balra hajlongva igyekszik kikerülni azt a megfoghatatlan valamit, ami útját állja a messzeség felé. Közben távolról hangot hall, mintha valaki biztatná, hogy ne féljen, menjen csak bátran tovább, nincs előtte akadály. Ekkor szinte kiáltva szólal meg odabentről, a lakásból az a vékonyka gyerekhang, melyet hajdani önmagának is sejthet. Nem!